

Asia: TEM/1033/03.01.01/2017

Lausuntopyyntö hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle laiksi talous- ja velkaneuvonnasta

Kysymykset

Onko esitysluonnos mielestänne hyväksyttävissä?

Kyllä, tietyin muutoksin

Talous- ja velkaneuvonnan järjestäminen ja tuottaminen 2 §Kommenttinne tästä pykälästä

Esitys on sinänsä kannatettava ja parantaa tasa-arvoista palvelua. Talous- ja velkaneuvojen esimiehenä tulisi olla johtava talous- ja velkaneuvoja. Sama henkilö voi olla sekä johtava oikeusavustaja että johtava talous- ja velkaneuvoja, mikäli se on tarkoituksenmukaista ottaen huomioon hänen ammattitaitonsa ja alaistensa lukumäärän.

Talous- ja velkaneuvontaa on oltava tasapuolisesti tarjolla myös haja-asutusalueen harvoille asiakkaille samoin kuin oikeusapu- ja edunvalvontapalveluja. Talous- ja velkaneuvojan henkilökohtainen tapaaminen on järjestettävä tarvittaessa jokaisessa 160 oikeusapu- ja edunvalvontapiirin toimipaikassa. Asiakkaan henkilökohtainen kohtaaminen on tärkeää, eikä sitä voida korvata sähköisillä ja etäpalveluilla. Monet velkaantumiseen johtaneet syyt eivät ilmene asiakirjoista, vaan todellisen tilanteen selvittäminen vaatii luottamuksellista henkilökohtaista tapaamista. Tämän vuoksi talous- ja velkaneuvonta tulee järjestää osaavan henkilökunnan voimin, eikä sisällyttää työtä nykyisten oikeusavustajien sivutoimiseksi työksi, ei edes harvaan asutuilla paikkakunnilla. Kittilän, Muonion, Sodankylän ja Utsjoen kunnan asukkailla on ollut mahdollisuus tavata talous- ja velkaneuvojaa omassa kunnassaan, sillä usein velallisilla ei ole mahdollista matkustaa pitkiä matkoja. Suurella osalla toiminta-alueemme asiakkaita ei ole valmiuksia käyttää sähköisiä asiointikanavia, joita on ollut tarjolla asiakkaille jo nyt. Yksi velkaongelmiin johtanut syy voi olla se, että ei osaa käyttää nykytekniikkaa riittävän hyvin vaan jättää asiat kokonaan hoitamatta tai valitsee helpon vaihtoehdon, kuten pikavipin.

Talous- ja velkaneuvonnan resurssien vähentäminen on huolestuttavaa, koska edes nykyisellään resurssit eivät ole olleet riittävät kaikkialla. Tällä hetkellä ei ole voitu tarjota palvelua jokaisessa

toimipaikassa kaikille asiakkaille kohtuullisessa ajassa (vrt. hoitotakuun ajat). Rahoituksen pieneneminen ja sitä kautta työntekijöiden vähentyminen 30–50 henkilötyövuodella tulee vaikuttamaan palveluiden saatavuuteen ja laatuun. Erityisesti siirtymävaihe tulee vaatimaan lisähenkilökuntaa. Henkilökunnan vähennys vastaa jokseenkin nykyisen avustavan henkilökunnan määrää. Ei ole mahdollista korvata näin suurta osaa henkilöstöstä digitaalisilla palveluilla. Vaarana on ennaltaehkäisevästä talousneuvonnasta luopuminen ja voimavarojen keskittäminen vaikeimpiin ongelmiin.

Lain tavoitteena on ylivelkaantumiseen liittyvien ongelmien ennaltaehkäisy ja seurausten korjaaminen. Ennaltaehkäisy edellyttää riittävän pikaista henkilökohtaista tapaamista ja neuvontaa, jotta asiakas ei joudu yhä pahempaan velkakierteeseen.

Ostopalvelut 5 ja 6 §Kommenttinne näistä pykälistä

Ostopalveluiden käyttö tulisi rajata vain erikoistapauksiin, jotta jatkossa pystytään takaamaan talous- ja velkaneuvonta palveluiden tasalaatuisuus koko maassa. Mikäli palvelua hoidetaan suuressa määrin ostopalveluiden kautta, uuden lain tavoite kansalaisten yhdenvertaisuudesta kärsii. Ostopalvelun tuli olla täydentävä palvelu, kuten palvelu omalla äidinkielellä.

Siirtymäsäännökset 11 §Kommenttinne tästä pykälistä

Säädöksessä mainitaan lain voimaan tullessa vireillä olevien tehtävien siirto. Miten ”vireillä olo” määritellään? Talous- ja velkaneuvonnassa käsitellään kesken olevien asioiden lisäksi jo vuosia sitten päättyneitten velkajärjestelyjen lisäsuorituksia ja velkajärjestelyssä olleitten asiakkaitten uusia asioita. Aikaisemmallalla palveluntuottajalla ei ole velvollisuutta eikä salassapitosäädösten vuoksi mahdollisuutta säilyttää vanhojen asiakkaitten tietoja. Vanhat asiakkaat työllistävät talous- ja velkaneuvontaa enemmän, jos heidän tietojaan ei ole uudella palveluntuottajalla vaan ne on hankittava erikseen.

Talous- ja velkaneuvonnan osaamisen siirtämisessä ja laadun tasalaatuisena pitämisessä tulee nykyiselle henkilöstölle turvata työpaikat siirron yhteydessä. Siirrosta sinänsä jo aiheutuu siirtymävaiheessa muutoksia asiakkaalle ja palvelun toteutukseen sekä viivettä palvelun saatavuudessa. Nykyisen henkilökunnan siirrolla pystyttäisiin takaamaan talous- ja velkaneuvonta palveluiden tasalaatuisuus myös siirtotilanteessa. Henkilökunta toisi mukanaan myös luottamuksellisten asiakassuhteitten hiljaista tietoa, jota ei ole asiakirjoissa.

Liikkeen luovutuksen periaatteita tulisi tässä tapauksessa soveltaa. Kyseessä on käytännössä toiminnallisen palvelukokonaisuuden siirto, sillä sekä asiakkaat että heitä koskevat tiedostot ja kaikki tarpeelliset asiakirjat siirtyvät uudelle palveluntuottajalle ja palvelu pitäisi jatkua katkeamattomana. Henkilökuntaa kohdellaan eriarvoisesti verrattuna muihin vastaavassa tilanteessa oleviin.

Kokoaikaisesti talous- ja velkaneuvojina toimivien tulisi siirtyä suoraan oikeusaputoimistojen työntekijöiksi ja osa-aikaisten kohdalla voisi olla tarkoituksenmukaista jatkaa siirtymävaiheessa ostopalvelua siltä työnantajalta, jonka palveluksessa he tekevät toista osa-aikaista työtä.

Muut mahdolliset kommentitne esitysluonnoksesta.Pyydämme otsikoimaan kommentit pykälittäin, jos ne koskevat tiettyjä pykäläiä.

Sähköisten palvelujen puute ei ole ollut merkittävä velkaantumisen aiheuttaja eikä niillä voi ehkäistä velkaantumista. Digitaalisten palvelujen avulla voidaan tehostaa joitakin rutiinitöitä ja tietojen siirtoa. Esimerkiksi asiakkaitten tulotietojen saaminen suoraan verottajalta ja Kelalta voisi nopeuttaa asian käsittelyä silloin, kun asiakas itse ei saa niitä jostakin syystä hankituksi.

4§ : "Talous- ja velkaneuvojan tehtäviä voi hoitaa myös oikeusaputoimiston julkinen oikeusavustaja ..." Ei kuitenkaan saisi korvata talous- ja velkaneuvojaa tavanomaisessa neuvontatyössä vaan nimenomaan sellaisissa asioissa, joissa tarvitaan oikeusapua.

Nilivaara Paula
Seita-säätiö